

субмоделі S + P + Adv [Ad] _{loc} [trans])						
--	--	--	--	--	--	--

ЛІТЕРАТУРА

1. Теоретична морфологія української мови / І.Вихованець, К.Городенська; за ред. І.Вихованця. – К.: Унів. вид-во “Пульсари”, 2004. – 400 с.

This article reveals semantic, functional-stylistic classification of local adverbs, it considers their antonimic relationship, distinguishes semantic types of oppositions in the sphere of local-stative, local-directive, local-transitive adverbs as prepredicative components of the sentences, made according to the structural model S + P + Adv_{loc}.

Key words: local adverbs, adverbs of place, adverbs of direction, adverbs of transition, antonimic pairs (oppositions), prepredicative expansion, semantic type locality.

Мацько Л.І.

ЕПІСТОЛЯРНА ЛІНГВОСТИЛІСТИКА МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

У статті розглядаються лінгвостилістичні засоби епістолярію М. Коцюбинського за прагматичною спрямованістю, емотивно-модальними авторськими оцінками, лінгвокультурними орієнтаціями та інтерпретаціями.

Ключові слова: лінгвостилістика, епістолярій, інтерпретація, інформативні, емотивні, художні тексти, імпресія, враження, концепти краса, флора, вода.

У статті розглядаються мовностилістичні особливості родинного епістолярію Михайла Коцюбинського на матеріалі 309 листів письменника до дружини Віри Устимівни (за виданням: Михайло Коцюбинський „Я так поріднився з тобою...”) [3, 281].

Художня мовотворчість Михайла Михайловича Коцюбинського не обійдена увагою української лінгвостилістики [12, 38-106]. Мову художньої прози Коцюбинського досліджували у кількох аспектах: як непроминальне явище розвитку нової української літературної мови кінця XIX – початку XX століття (Білодід І.К., Статєєва В.І.), як скарбницю української живомовної лексики й фразеології, багатство лексичної і граматичної синонімії (Паламарчук Л.С., Ощипко І.Й., Богдан М.М.), порівнянь (Довженко Г.Я., Марчук О.І.), поетичної семантики кольороназв (Іванов Л.Д.), метафор (Матвєєва Т.П.). Мова

ж епістолярію не знайшла належного висвітлення, а між тим саме епістолярій займає чи не більшу частину обсягу у семитомному зібранні творів М.М. Коцюбинського. Про це свідчить те, що вже видано 4 томи листів до М.Коцюбинського [5, 398]. Безперечно, мова епістолярію може бути вагомим джерелом дослідження мовотворчості такого видатного майстра українського художнього слова і такої унікальної мовної особистості, якою є й досі залишається Михайло Михайлович Коцюбинський.

У статті досліджується мова 309 листів М. Коцюбинського, адресованих дружині Вірі Устимівні Дейші протягом сімнадцяти найплodотворніших років життя письменника від 1896 р. до 1913 р. Листи писалися в різних життєвих ситуаціях з кількох місць перебування: з дому з Вінниці, з Криму, з Житомира, Берліна, Дрездена, Венеції, Флоренції, Риму, Неаполя, Генуї, Мілана, Люцерна, Берна, Женев, Цюриха, з Кононівни, Києва, Фастова, Жмеринки, Львова, Відня, Болоньї, острова Капрі, Помпеї, Одеси, Константинополя, Салонік, Афін, острова Крит, карпатських Криворівні і села Голови, з-під Волочиська, Радзівілова, Ворохти і знову з Києва аж до 24 січня 1912 року, яким датовано останній лист. В цих листах помітний відсвіт контрактів М.Коцюбинського з видатними людьми його епохи – Іваном Франком, Лесею Українкою, І. Нечум-Левицьким, Панасом Мирним, Володимиром Самійленком, Михайлом Грушевським, Володимиром Гнатюком, Агатангелом Кримським, Євгеном Тимченком, Борисом Грінченком, Євгеном Чикаленком, Володимиром Винниченком, Володимиром Леонтовичем, Софією Русовою, з родинами Максима Горького, Івана Буніна, Прахових та багатьма іншими. Все це надавало широкий простір для лінгвокультурологічних асоціацій і творчих інтерпретацій: лист від 20 грудня 1911 р.: „Потому Бунін читав свої нові оповідання – і я навіть не гуляв у ті дні [3, 271]; лист від 6 грудня 1911 р.: Олексій Максимович (Горький – Л.М.) перетягнув мене до себе. Мені дали дуже гарну, чисту, навіть розкішну кімнату... [3, 264]; лист від 6 жовтня 1896 р.: Тільки що дістав „Жите і слово”. Дивуюся ввічливості Франка [3, 28]; лист від 29 травня 1909 р.: Вчора вранці приїхав до Києва Грушевський і я вже з самого ранку був у нього... Бачився з Чикаленком [3, 189].

Ясна річ, що неординарні життєві умови, багатотемні комунікативні ситуації, різний рівень стосунків між комунікантами і зміна їх породили кілька сюжетних ліній цієї, як пише в ній В. Панченко, епістолярної „повісті” [8, 4-5]. В. Панченко виділив *кримський* епістолярний діалог, коли М. Коцюбинський працював у філоксерній комісії, *родинний* сюжет, у якому відобразилося безліч подробиць сімейного життя, *громадський* (письменник брав активну участь у громадському житті, був членом „Братства тарасівців”, спілкувався з прогресивними діячами української культури) та *екскурсійну* лінію. В позакримські періоди листування ці сюжети продовжувалися.

Однією з важливих рис мовотворчої особистості М. Коцюбинського було загострене відчуття краси і розуміння її очищувального значення для моральності людини. Цю рису відзначив ще Володимир Леонтович у 1928 році у статті „М. Коцюбинський”: „Дарма на обмеженість своїх матеріальних засобів Михайло Михайлович завжди одягався хоч не дорого, та чепурно і елегантно.

Убранню, як і манерам, він віддавав багато уваги і завжди і уся його постать, і все на ній виглядало якось особливо гарно. В йому це не було звичайним франтовством, а ні викликалося запобіганням більше уважного відношення в суспільстві, а походило з внутрішньої потреби самого Михайла Михайловича, його загостреної жадоби краси, яка була головною особністю його. Для Михайла Михайловича людська істота, як зовнішньою, так і внутрішньою своєю вдачею, її земне життя, сама земна куля з її природою були чаруюче гарними, принаймні могли ними бути і часом бувають, і відшукування та милування цією красою були його першою радістю та головною потребою. Усе негарне в такій мірі пригнічувало його, що пізніше, коли він був тяжко слабкий, здавалося, що неестетичні вияви хвороби вражали та турбували його дужче навіть од самої хвороби, її болю, наближення смерти.

В його творах найкращі сторінки ті, де він малює образи краси, де йому щастить знайти щось гарне серед бруду людського життя, і він умів відшукати та відчувати красу. Недобрі з'явища людського життя та відносини вражали його найдужче властивими їм порушенням краси, ображали та смутили його найдужче своєю некрасою, аж так, що він без більшої критики приймав поширені серед суспільства його часів проекти оздоровлення суспільного ладу, аби була надія, що на світі запанує краса” [4, 292-233]. Вишуканість та елегантність М.Коцюбинського відзначив і В.Сімович у своїх спогадах про письменника [10, 431-433].

На жаль, і через століття після Коцюбинського не побільшало надій на те, що запанує краса й гармонія у світі, але те, що художня творчість і громадсько-культурна діяльність Михайла Михайловича Коцюбинського стала новим, вищим етапом у розвитку українського письменства, поповнила скарбницю оригінальними творами – шедеврами, які й сьогодні здатні викликати у читачів інтелектуальне задоволення, естетичні переживання відчуттів краси і гармонії в природі і людях, – не підлягає сумніву.

В українській літературі це був час зрілого реалізму, але вже з елементами тих художніх стилів, що набирали сили у європейській літературі: натуралізму, неоромантизму, символізму, імпресіонізму як передвісника модерну [7, 27-28]. Безперечно, все це відобразалося і в стилістиці української літературної мови: у внутрішньо стильовій диференціації мовних жанрів тексту, характеру тропіки, прийомів і способів організації виражальних мовних засобів, конфігурацій текстів та інш. Мабуть, вроджене чуття краси і потяг до творення її мав на увазі й Михайло Наєнко, коли писав про словесні малюнки „витонченого почування і аристократизму” поезики творчості Михайла Коцюбинського, яку, на його думку, письменник одержав від природи „як Боже дання” [7, 594], як і українську мову. Вона прийшла до малого Михайлика у дев'ятирічному віці, коли він, тяжко хворий пневмонією, у маренні „почав говорити, на превелике усій родині диво, по-українському” [2, 218], хоча до цього в родині зросійщеного урядовця, яким був його батько, говорили і вчили дітей російською мовою.

Художня мовотворчість Михайла Коцюбинського припадає на останню чверть XIX ст. і початок XX ст., багаті на різноманіття художніх стилів і творчих манер в європейській літературі, а почасти й в українській. Листування

М.Коцюбинського засвідчує, що письменник був на вістрі часу нових ідей, читав найсвіжіші літературно-критичні і громадсько-політичні часописи, найвідоміші і найновіші художні твори українських і європейських авторів (Гамсунг К., Гауптман Г., Данте А., Діккенс Ч., Золя Е., Ібсен Г., Дж. Лондон, Міцкевич А., Мопассан Г., Стріндберг Ю-А, Тагор Р., Уайльд О., Г.Флобер і ще кілька сот імен і назв у покажчиках епістолярію): Лист від 13 лютого: „Прочитав я Западню” Золя з великою приємністю. Тепер почав Ібсена [5, 138]; лист від 16 грудня, 1982р.: „Лондона привези” [3, 349].

Художня творчість М. Коцюбинського мала виразно реалістичний характер. І це сам письменник підкреслив у листі до дружини Віри Устимівни Дейші від 8 лютого 1898 року з Житомира, де працював у редакції газети „Волинь”: „Питаєш, чи пишу. Не пишу ще, моя рибочко, маю багато роботи, а тут ще й голова не свіжа. Колись – таки почну, – тільки не бійся, що я піду далі реалізму, далі Мопассана. Як-не-як, а мені здається, що я маю здоровий смак і знаю межі реалізму” [3, 381]. Але в його реалістичній прозі помітні риси імпресіонізму (від фр. *impression* – враження) – мистецького напрямку, який сформувався у другій половині XIX ст. у середовищі французьких художників (К.Моне, Е.Мане. О.Ренуар, Е.Дега та інш.). Особливістю цього напрямку вважалося „ушляхетнене, витончене відтворення особистісних вражень та спостережень, мінливих миттєвих відчуттів і переживань” [6, 309], найприродніше зображення зовнішнього світу через призму суб’єктивного сприймання. До речі, і Ю. Шерех (Шевельов) писав про „імпресіоністичність Коцюбинського” і вважав, що саме Коцюбинський, Васильченко і почасти Стефаник створили „вершинні осяги” імпресіонізму в українській літературі [13, 498].

Важко спростовувати думку М.Наєнка про те, що імпресіонізм як різновид раннього модернізму для Коцюбинського „став цілісним художнім стилем, який виявлявся в письменника навіть на ранньому етапі його творчості”, оскільки, як показує лінгвостилістичний аналіз листування письменника з дружиною, імпресійні неоромантичні ознаки його мовомислення і мовотворення характерні для поезики як художньої, так і епістолярної прози. Бажання бачити світ справедливішим, добрішим, кращим вело до пошуків нових способів продукування художньої краси через зображення дійсності в русі, змінах, мінливостях і через ті враження, що вона викликає в сприйманні людини. Це виявлялося у порушеннях лінійного, просторово-часового ладу тексту (згадаймо початок „Intermezzo”), з’яві пуантилізму, фрагментарності сюжету, яскравих і несподіваних мікрообразів як виразних вражаючих штрихів, інтимізації адресата, авторській вражливості і настроєвості, синтезі конкретно-чуттєвих мово образів: візуальних, акустичних, дактильних, – у посиленій увазі до кольору, світлотіней і форм, до художніх деталей. У листах поміж побутового буденного змісту це може бути коротка фраза, але настільки артистично вишукана, що читач розуміє: вона належить великому художнику слова: „Та й погода у нас тепер така, що трудно застудитися, як в червні, аж голова болить од жароти. *Море – ані дихне, як дзеркало: пролетить баклан над морем – і*

одбивається в воді. Тільки що дістав „Житє і слово”. Дивуюся ввічливості Франка” [3, 28].

Листи М. Коцюбинського, писані в різний час і з різних місць можна кваліфікувати і як досконалі зразки епістолярного жанру, настільки вони відповідають вимогам і стилістиці цього жанру (параметрами, етичною рамкою, комунікативними позиціями, мовою, інформативним змістом), і як новелки-есе епістолярного стилю, епістолярну прозу, настільки вони конкретно-чуттєві, образні, мальовничі. Об'єднують їх реальні постаті письменника і його родини: адресанта і адресатів, які представлені в листах через етикетні мовні формули та опис подій і вчинків. З листів постає образ автора як дуже відповідального за долю родини чоловіка: пише щоденно, підраховує листи, відповідає на запитання, описує своє життя і сам цікавиться життям родини, дбає про здоров'я усієї родини, про навчання і виховання дітей, паралельно здобуває інформацію про громадсько-культурні і видавничі справи та реалізує її і ні про що не забуває, усім передає уклін і побажання. На таких листах можна вчитися епістолярію. Мова листів свідчить про максимальну інтимізованість їх.

Листи М.Коцюбинського до дружини суттєво поповнюють наші знання про мовну особистість письменника. Він до всього уважний, переймається не тільки своїм, а й чужим болем, дуже чутливий, як струна, до всіляких змін як у природі, так і в житті людей, вразливий, потребує уваги, змін вражень, приємних почуттів і краси. Та головне, що всьому своєму внутрішньому світові і зовнішній реальності він знаходить у мові відповідне художнє вираження: „Що не кажи, а ці святки, цей свят-вечір, маланки, ці колядки й щедрівки мають для мене значіння, промовляють до мене згадками щасливих дитячих літ, віють поезією давніх, доісторичних часів... і як, коли б ти знала, хочеться пережити ці враження з любов'ю, милою істотою, з моєю хорошою та коханою Вірусєю!” [3, 19]; „Переживаю природу і думаю про свої літературні плани” [3, 305].

Текст листа є монологом у діалозі спілкування, отже, містить у собі інтертекстуальні елементи з текстів адресата, з контекстів життя, таким чином ускладнюється і ущільнюється семіотичний простір, в який експлікується багатоманіття смислів, напрямів і перспектив думки, в результаті чого мовна особистість – автор постає як реальний суб'єкт дискурсу: я – є, я – мислю, я – переживаю, я – дію. В цьому плані цікавою є пропозиція П.Рікьора використовувати новий вимір значення слова – вимір існуванням людини, бо мова „як знакова система потребує співвіднесення з існуванням”, у бутті через рефлексію, „через зв'язок між розумінням знаків і саморозумінням” [9, 318-321], себезрозумінням, через суб'єктивне відчуття, сприймання і розуміння слова з його мета смислами, по суті і через себепізнання в тексті.

З листів виглядає так, що творча натура письменника постійно потребувала нових вражень, бажано приємних, вони викликали в нього робочий настрій. „Враження” є ключовим словом для епістолярію М. Коцюбинського: „Такий блідий, бідний враженнями день! Найбільш вражень дістали ноги, і коли б вони мали дар слова, оповіли б багато” [3, 51]; „І знову день минув, блідий, одноманітний, немов вчорашній день... якось тужно, якось сумно робиться, коли згадаєш, що марно пропав день короткого життя” [3, 53]; „Життя у мене таке

бідне враженнями [3,84]; „*вражень так багато*, що страх. Вся дорога з Відня до Італії – *рай*. Сама Венеція, де я вже другий день, така *гарна*, що трудно описати. Дуже радий, що заїхав до Мілана. Такий *чудовий* собор, що кращого будинку, мабуть, у цілому світі нема. Я весь час *любувався* собором і зверху і всередині і не міг одірвати очей. Така *краса!*” [3, 169]. У листі від 19 червня 1910 р.: „Якби було з ким поділитися *враженням від краси*” [3, 230].

Розглядаючи текстову структуру листів М.Коцюбинського за типом інформації, можна виділяти в них кілька текстем, різних за комунікативно-стилістичними реєстрами. В усіх листах переважають інформативні текстем, якими автор повідомляє адресату нову інформацію про себе, факти, події або, відповідаючи на запитання адресата, передає конкретну у часі і просторі інформацію, без фігуральних засобів мови, отже, інформативним стилістично нейтральним реєстром [1, 196]. Наприклад, з листа від 9 червня 1909р з Болоньї: „По дорозі з Венеції до Флоренції мушу чекати з годину на вокзалі в Болоньї і можу написати тобі кілька слів” [3, 195].

Обов'язковими є емотивні текстем – це етикетні мовні формули, що складають етичну рамку листа (вітання, прощання), та описи самопочуття, здоров'я автора і адресатів. Листи починаються з привітань і персональних звертань та подяк: „... *голубко, моя єдина, Вірусенько-донецько, раю мій*” [3, 18], *Добрідень тобі, моя ясочко! Голубонько моя* [3, 26] *...серденько. Сонечко моє* [3, 33]; „*Добрідень тобі, моя дружинонько!*” [3, 34]; „Спасибі, велике спасибі тобі за лист, *моя ти ясочко, моя ти квіточко наддесенська! Цілую тебе, міцно цілую тебе, єдина моя порадонько, доленько моя*” [3, 40]. Для емотивних текстем характерним є імпресивно-експресивний реєстр, що формується мовними засобами інтимізації: етикетні формули, емоційно-почуттєва лексика, лексична і фразеологічна синонімія, демінутивні форми, тропи.

Як уже відзначено, кожний автор листа (приватного) рівночасно є комунікатом (спілкувальником), хронікером, репортером, психологом (переживає факт листування), порадником в одній особі. А в нашій темі – автор є ще й видатним майстром художнього слова. Тому в листах М.Коцюбинського, попри те, що словесна майстерність помічається в усіх текстотемах, про що б він не писав, особливо помітною є вона у художніх текстотемах, виконаних у зображально-описовому, зображально-міркувальному чи зображально-оповідному реєстрах.

Окремий мотив у лінгвостилістиці епістолярію – це художні текстем, що розкривають концептосферу „флора”. Письменник скрізь бачить, що де росте. Дерева, кущі, квіти в листах мають конкретні назви. На запитання дружини, яка флора на Капрі, М.Коцюбинський в листах від 1 липня 1909 р. відповідає художньою замальовкою капрійського пейзажу у розмірах, формах, кольорах, запахах, який створюється рослинністю острова: „Насамперед – *виноград*. Густо, *на високих тичках, так що сад виноградний – дуже тінистий сад*. Рядом з ним *садки, повні помаранчевих і цитринових дерев, обвішаних тепер стиглими фруктами*. Тут же ростуть *фігові, ріжкові і черешинові дерева*. Цілі *ліса маслин, солодких каштанів і тих дерев, на яких ростуть фрукти, що ми їли в Криму (мушмула, чи як тут вони називаються nespolá)*. Опріч того *мигдалі*. З диких

дерев найбільше *евкаліптів, пальм, піній, дубів, лаврів і італійських тополь. Кипарисів* небагато. Великі *оцтові дерева*. Дико ростуть (і в садах) цілі ліси *кактусів – опунцій*. Які бувають ростом у 2 чоловіки і більше. Цвітуть *жовтими квітами*. Скрізь *маса агав, американських і сірих, таких великих, що кожний листок мало не вдвоє більше за мене*. В садах так багато *червоної герані*, що вони аж *горять на сонці*. *Гліцинії і всякі цвітучі ліани оплітають стіни, сила троянд, гранатів і всяких квіток, яких я перше не бачив і не можу назвати*. Скелі покриті *срібними величезними полинами, що дуже пахнуть, дикими великими і маленькими трояндами, білим і рожевим ломоносом*. Страшно *закрашають сірі скелі кущі величезного жовтого дроку, що горить на сонці, як золото, і евфорбій, які ростуть тут деревцями*. На самій скелі *цілі букети великих блакитних квіток (найкраща квітка на Капрі), капорців, миртів у цвіту, портулаку, великих цибуль і всяких інших, яких я не знаю*. І все це *засипане червоним маком*. На *високих місцях ліс папоротників*. Боюсь, що я не *перелічив і четвертої частини того, що тут росте*. Все тут *розкішне і сильно пахне*. Взагалі *повітря на Капрі незвичайно чисте, аж п'янить*” [3, 209]. В листі від 23 грудня 1911 р. з Капрі: „...тут цвітуть ще *дроки*, такі самі, як ми бачили в Сімеїзі. Зрідка, в тихих місцях знов *зацвітають мirti*” [3, 272-273]. В листі від 15 січня 1912 р. з Капрі він пише: „Ще ти хотіла знати, що тут цвіте. Отже, *ірис, нарциси, троянди, фіалки, канни, геліотроп, кручені паничі, скабіози, вербена, мімоза, гвоздики, сальвія, барвінок і всякі інші*” [3, 281]. В листах з київської клініки не забуває назвати квіти, які приносять гості: 9 листопада 1912 р. – „аж 10 *хризантем різного кольору і гладіолуси*” [3, 327]; 15 грудня 1912 р. – „Вчора була *Андрієвська і принесла галузку білого бузку*” [3, 347]. Лист від 6 грудня 1911 р. з Капрі: „Балкон мій *виходить в квітник, де в повнім цвіту півники (iris), хризантеми, герань та ще якісь червоні квіти... дико ростуть нарциси і троянди, вони в цвіту*”. З листа від 26 лютого 1912р. з Капрі „В хаті у мене *ставлять такі квіти: ірис, фіалки, фрезія, гвоздики...*” [3, 296].

В епістолярії є листи з екскурсійними сюжетами з Криму, з Кононівки, з Криворівні, з Капрі, Мілану, Риму, Неаполя, Греції. У них поряд зі звичайними побутовими текс темами подано екскурсійні огляди і описи у характерній для письменника імпресіоністичній манері, з особливою увагою до сприймання і відчуття кольорів, звуків, форм, світлотіней, красивостей і некрасивостей. Таким є у листі від 14 жовтня 1896 р. пейзажний опис у повідомленні про екскурсію у монастир Кузьми і Дем'яна в Криму – з багатими дієслівними метафорами, експресивними епітетами, вражаючими різкими порівняннями, максимально окольорованими: „Враз перед нами з'являється *пірамідальна гора з білим скелястим вершком, що мов складений з кількох верстов, як слоїоний тиріжок*. Вся вона *вкрита густим-прегустим лісом, що своєю темною барвою так одрізняється од ясно-золотистого бука... Над деревами биндочка неба, мов блакитна дорога*” [3, 43]. Посилюють образний ефект ампліфіковані гіперсемантичні синтаксичні структури з дейктичними повторами: „Все це вкрита такою могутньою хвилею зелені, таким різнозеленим лісом – від чорної сосни до ясного бука, все це так осяяно сонцем або вкрита тінню, так виповнено

блакитною імлюю, що голова морочиться від захоплення і серце перестає битись в грудях” (з листа від 15 жовтня 1896 р.) [3, 46].

Особливою експресією насажені описи срібного і блакитного гrotів у капрійських враженнях: „Капрі все більше і більше чарує мене. Се чудо, а не острів..., ...гrot, що називається „срібний”. Там вода ясно-зелена, аж світиться, але коли брызнути нею веслом, то слід стає ядро-блакитним, а вершки хвилі рожевими, як троянда. ...весло чи руку опустиш в воду, то вони стають срібними... Блакитний гrot робить надзвичайне враження – це величезна блакитна зала, в якій неможливо блакитна вода, як скло самого чистого блакитного кольору, до того бризки світяться вогнем” (з листа від 18 червня 1909 р.) [3, 202]. У концептосфері води спостерігаються антонімічні семантичні інтерпретації: бо вода у заломлених променях палючого сонця викликає візуальний ефект іскор вогню, створює таке враження: „зайдеш в печеру, змішаєш воду, а вона аж горить, вогні так і скачуть. Зачерпнеш в долоню води і повну жменю маєш вогню” (з листа від 24 липня 1910 р.) [3, 243].

Лінгвостилістичний аналіз листів М.Коцюбинського до дружини показує, що всі вони об’єднані спільністю прагматичного спрямування засобів мовної репрезентації авторських емотивно модальних оцінок, лінгвокультурних орієнтацій і неповторністю творчої індивідуальності мовної особистості Михайла Михайловича Коцюбинського.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко Л. Г., Казарин Ю. В. Коммуникативная организация текста. // Лингвистический анализ художественного текста. Учебник. Практикум. М.: Флинта. Наука – 2006. – С. 196.
2. Єфремов С. Михайло Коцюбинський // Єфремов С. Вибране. Статті, наукові розвідки, монографії. – К., 2002. – С. 218.
3. Коцюбинський М. Я так поріднився з тобою. Листи до дружини. – К.: Ярославів вал, 2007. – 281 с.
4. Леонтович В. М. Коцюбинський // Леонтович Володимир. Зібрання творів. Т. 3. – К.: Вид-во „Сфера”, 2005. – С. 292-233.
5. Листи до Михайла Коцюбинського / Упорядкування та коментар В. Мазного. – К.: Українські пропілеї, 2002. – Т. 1. – 367 с.; Т. 2. Ніжин, 2002. – 342 с.; Т. 3. Ніжин, 2002 р. – 480 с.; Т. 4. Ніжин, 2003. – 398 с.
6. Літературознавчий словник-довідник. – К.: Вид. центр „Академія”, 1997. – С. 309.
7. Наєнко М. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. К.: Вид. центр „Просвіта”, 2008. – С. 594-595; Кузнецов Ю. Імпресіонізм в українській прозі кінця ХІХ – початку ХХ ст. – К., 1995. – С. 161; Агеева В. Українська імпресіоністична проза... К., 1994. – С. 27-28.
8. Панченко В. „Мені краще бути самотнім... // Коцюбинський М. Я так поріднився з тобою... Листи до дружини. К.: Ярославів вал, 2007. – С. 4-5.
9. Рикєр П. Существование и герменевтика // Феномен человека: Антология. – М., 1993. – С. 314, 318-321.
10. Сімович В. Мої спогади про М.Коцюбинського // Сімович В. Праці в двох томах. Т. II. Літературознавство. Культура. Чернівці: Книги – ХХІ. – 2004. – С. 431-433.
11. Тут і далі листи цитуються за виданням: Коцюбинський М. Я так поріднився з тобою. Листи до дружини. – К.: Ярославів вал, 2007. – 381 с.
12. Українська лінгвостилістика ХХ - поч. ХІ ст.: система понять і бібліографічні джерела. – К.: Грамота, 2007. – С. 38-106.

13. Шерех Ю. Подорож у країну ночі // Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя. Твори у 3 т. Т.1. – Харків: Фоліо, 1998 – С. 498.

The article reveals the linguostylistic devices of epistolary genre in M. Kotsiubyns'kyi's works according to their pragmatic characteristics, author's emotive and modal views, linguocultural orientation and interpretation.

Key words: linguostylistic, epistolary genre, interpretation, informational, emotive, feature text units, impression, concept "beauty", flora, water.

Сімонок В.П.

ПОНЯТТЯ МОВНОЇ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ КАРТИН СВІТУ

Стаття присвячена дослідженню поняття "картина світу". Матеріалами дослідження є два аспекти вивчення картини світу – семантичний та лексичний. Головним інструментом аналізу є поняття "концептуальної картини світу" (ККС) та "мовної картини світу" (МКС).

Ключові слова: картина світу, концептуальна картина світу, мовна картина світу, ядро, периферія, гомогенні зони, поле.

У лінгвістичній літературі під поняттям "картина світу" розуміються два аспекти вивчення семантичного і лексичного складу. Згідно з першим поглядом, мовна картина світу – це загальна, інтегральна її картина, сукупність всього мовного змісту. Ця картина відносно постійна і повільно еволюціонує в часі. Згідно з іншим поглядом, мовна картина світу – це специфічні риси семантики поданої мови, які диференціюють її серед інших мов.

Одним із питань, які потребують уточнення, є те, що ми розуміємо під "реальністю", тобто світом, який виражається в мові. Ж.Лярошет із цього приводу пише: "Коли говорять, що мова є система репрезентації реальності, під цим терміном розуміється все те, про що людина може висловитися; всі класи об'єктів, існуючі і неіснуючі, фіктивні, які вона здатна розрізняти та які може уявити собі; крім того, під цим розуміють також і всі "об'єкти", які можна осягнути розумом і які можуть бути настільки абстрактними, що їх не можна уявити, причому термін "об'єкт" уживається у широкому розумінні, як той, що означає не тільки речі, якості, процеси, але й інтелектуальні та емоційні якості. Уся ця сукупність, взята разом, і складає картину світу (une représentation du monde), репрезентацію усїєї дійсності [9, 177-178].

У Г.А.Брутяна своє бачення "концептуальної картини світу" (ККС) та "мовної картини світу" (МКС): "Процес відтворення картини світу у людській свідомості уявляється у вигляді чуттєвої і раціональної (логічної) моделі дійсності. Є також правомірним уявлення картини світу у формі концептуальної (логічної) і мовної моделей " [1, 108]. Аналізуючи особливості кожної з цих